

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

SZERKESZTŐI SZÁLLÁS:

Belső farkas utca 78. sz. alatt gr. BÄNFFI-ház emeletében.

Megjelen a lap hetenkint háromszor u. m. kedden, csütörtökön és szombaton délbén.
 Ára évnegyedre 3 ft. o. é. Hirdetési ár: négyhasábos sorért először 7 kr., másodsor 6 kr., harmadsor 5 krajczár o. ért. s minden hirdetés után 30 kr. bélyegdíj. Előfizetés s hirdetés a kiadó-hivatalnál kezelik.
 A „nyilvántartás”-i cikkek sora után 20 kr. előleges beküldése mellett a szerkesztőséghez czímzendők.

KIADÓ-HIVATAL:
 Középutca, STEIN J. könyvkereskedése.

Bécs, nov. 12-én 1862.

Tisztelt szerkesztő ur!

Ugy hiszem örömdetes bir gyanánt fog batni Királyhágón tuli hazánkra, hogy az erdélyi vaspályát illetőleg, legközelebb biztos ajánlás történt annak kiépítésére szükségeselt pénzérő megszerzése s kiállítása végett. A „Deutsche Cultur-Verein” ugyanis Berlinben, mely intézettel a vasuti bizottmány, elnöksége utján hosszabb időtől fogva élénk értekezésbe ereszkedett, s egy avar összeköttetésben álló német és francia tőzserházakból alakult társulat meghatalmazottjait küldötték arra néve ide, hogy a nagy-várad brassai vonal létrehozta iránti egyezkedés feltételeit, a vállalat itteni képviselővel közvetlen tárgyalhassák. Ezen teljesült össze-jövetel csak hamar várakozáson felüli kedvező eredményre vezetett; mert az említett küldötteknek megbízása következtében oly tágas kör nyílt a vállalat feletti alkudozásokra, melyből azonnal kilehetett ismerni, hogy mind komoly szándék, mind erőbeli tehetőség karöltve lépnek fel a kitűzött tér elfoglalásában.

Enek bebizonyítására előlegesen csak azon tényt akarom felidézni, melynek következtében a vállalkozók magokat lekötözték az egész tervelt pályavonal kiépítését N.-Váradtól Brassáig, esetileg a bodzai szorosig — 1869-dik évben befejezni; különösen pedig Nagy-Váradtól Kolozsvárig nyúló szakaszát már 1865-dik év végéig létrehozni, még pedig oly módján, hogy csak is az elkészült s üzletbe vett pályaszakaszok után juthassanak az államtól tulajdon részükre az építési költség után aránylagosan járandó 5%-nyi kamatbiztosítékhoz.

Ezen valóban előnyös ajánlatok nyomán kétség sem létezhet, hogy a magas kormány, mely a szervezett nagy-várad-brassai vasut kiépítése engedélyezését az illető bizottmány több rendbeli folyamodására csak is egyedül azon feltételtől függesztette fel, ha az építésre megkívántó pénzértő sikerülend kimutatbatnia: most miután e tekintetben az említett követelések oly fényesen elégtételt, a fenforgó nehézségek legyőztével e vállalat életbeléptetését fel nem tartoztatandja, sem utjába újabb akadályt gördíteni nem fog. Így tehát méltán reményelhetjük, a mit oly régen óhajtottunk elérni, s miután oly soká törekedtünk, hogy kevés idő múlva Erdélyben lesz vasut.

Különös tisztelem nyilváníva maradok a tekintetes alázatos szolgálja
 Horváth.

A szászok 1848-ki emlékiratáról. III.

(D) Azt mondja az emlékirat azon pontok között, a hol a szászok municipalis alkotmányát Magyarország általános administratioja irányában meghatározza — a 3-dik pontban: „Ha a szász nemzetnek (érte a fundus regiusnak) országgyűlésekeni képviseltetése a népszám alapján rendezetnék, egyik szászhatóság se küldjön egy követnél kevesebbet a gyűlésre.”

Ezen kikötés ellenkezik azon alapelvvel, melyet az emlékirat kimond: „miké az általános törvények, a szász nemzetnek is törvényei.”

Ha például elhatároztatik országosan, hogy 30,000 lélekszámra essék egy képviselő, akkor igaz, hogy Szebenzék, mely 86,000 lelket számít, választgat 3; Brassóvidék 96,000 lélekkel szintén 3 követet; de a többi szász hatóságok közt 30,000 lelket csak is Beszterceváros, vidéke, és Medgyeszék számít, míg a többi szászhatóság 10 és 25 ezer lélek közt ingadoz. Tehát vagy össze kell csapni őket, vagy nem választhatnak.

A szászok emlékiratának főnebbi elvében más-különbén az volna kimondva: szaporítsuk a képviselők számát ott, hol népességünk 30 ezren felül megy, ellenben kössük ki, hogy onnan is legyen képviselőnk, hol népességünk csak 10,000 lélekre megy, mint p. o. Ujgyházszékben.

Vagy is: mistifikáljuk a megyeképviselést a népképvisellett.

Amde a képviselők küldését, vagy mint ős megyehatósági jogot, vagy mint népszám szerinti jogot kell fentartanunk.

Hazánk a helyhatósági jogokra levén alapítva, s csak is ezáltal tehetvén eleget részint a vallásos, részint a nemzeti csoportozatok miatti helyi érdekeknek, az 1848-i reformok által is illetetlenül hagyta a Királyhágón inneni területen azon alaptörvényt, hogy az országgyűlésen a városok és megyék képvisellete jelenjék meg.

Nem mi magyarok voltunk, kik ez eszmét az említett epochalis év után megbáborítottuk; nem mi kívántunk az országban új politikai felosztást, s újabb-újabb alakú képviselést, habár a szászszékek népességéhez képest a követküldési jog nem áll egyen-

sulyban a székel- és vármegyei terület jogával; és bizonyosan, ha a követek száma a választó kerületekhez, s az e szerint újból szervezendő megyékhez képest osztatik fel: tapasztalni fogjuk, hogy a fundus regius sokkal kevesebb követet fog küldeni, mint mostan, míg a vármegyék és székek területe bárhogyan szerveztessék, sokkal többet küldend.

A királyföld, ideszámítva Besztercevidékét, is 331,500 lelket számít.

Ha 30,000 lélekre számítunk egy választó kerületet, s két ily kerületet veszünk egy új megyének: lesz a szász-román királyföldből 5 és 1/2 megye 11 képviselővel.

Ellenben a vármegyék népessége áll 830,000 lélekből, és a főnebbi proportio szerint képezne e terület 15 új megyét, és küldene 30 követet.

Míg a székel terület 400,000 lelket számítván, küldene 13 követet, s képezne 6 és fél új megyét.

Állana tehát a királyföld képviselote úgy, mint 11 a 43-hoz.

Míg most az 1848-i II-dik törvényezik értelmében Erdély mostani 25 megyehatósága küld 50 követet, és így a szászföld, habár népessége a többi megyék és székek népességének csak egy ötödét teszi, küld 22 követet; míg a három annyi lélekszámra menő megyék küldenek 18, és a szintén nagyobb népességű székelyszékek 10 képviselőt, tehát felannyit, mint a szászok.

Lehet-e ennél nagyobb igazságtalanság, mint az, hogy az ország ötödrészt alig tevő szászföld, a megyék s székek képviseloti jogának szinte hasonfelét bírja?

De mi nem hoztuk kétség alá ezen jogot, mert ragaszkodván intézményeink történelmi fejlődéséhez, a képviselot jogát meghagytuk Erdélyre nézve a megyei autonómia jogának. A szászok voltak, kik e részben újabb-újabb képviseloti tervet dolgoztak, és így tetleg feladták ős jogukat.

Ha helyesen cselekedtek-e, ha használtak-e ős területüknek? a főnebbi számokból könnyen meg lehet itélni.

Az 1848-i szászok nem léptek e tere; ők emlékiratuk I. pontja alatt, alapjogul kívánták aszászföld változatlan fentartását, mely kilencz székből s két vidékből áll, a mely autonóm megyehatósági létszámot újabb rendezés és felosztás által soha fön nem tarthatnák, mert ha ezzel egyenlő arányban alakíttatnék a többi megyék létszáma, lenne a Királyhágón innen annyi vármegye, melynek főispánjai s alsóbb tisztjeinek fizetését megsínylené nemcsak a Landesfond, hanem, a mint szász átyámfiai a tisztviselő jövő fizetéséről álmodoznak, még a „Statsfond” is.

Mi részünkről magyarokul, szemben a megyeképviseloti joggal, ha az általános nézet odaegegy ki, éppen nem vagyunk ellenei az egyenesb népképviselotnek.

A mennyire a népképviselot s ezen alapult új megyefelosztás által az oláhok képviselote emelkedék, éppen annyit szállana a szászoké, s a mi arányunk, a más nemzetiségek mostani arányához képest, mit sem változnék.

Ma is legnagyobb lesz a megyehatóságokból a románok képviselote, miután a fundus regiusról és vármegyékről legalább felét küldhetik a követeknek, és így nekiök kérdésen kívül van 21 képviselőjük, miután Fogarasvidékre a magyar elem éppen nem számíthat; sőt ha Naszódra is veszünk két követet, a románoknak bizonyos 23 megyei követök van, míg a székelyszékek csak 10, a megyék legjobb esetben 8 magyar követet küldhetnek. A városok a polgari ellem érdekeit képviselvén, ide nem számítjuk. Látni való ebből, hogy akár hogyan oszszák, forgassák, csürjék, csavarják Erdély dolgát, a magyar nemzet azon contingensét, melyet az 1848-ki törvény szerint birt, birni fogja; a változás róvasunkra nem eshetik.

Kérdjük tehát, nem sokkal jobb Erdélyben szigoruan megmaradni az ős jogalapok mellett, melyeket 1848 meg nem tagadott, hanem annak keretjé közé a népfel szabadulás nagy tényét bealkalmazá.

A mi tehát, valamely területnek alapjoga, ne alkudozzék a felett, egy kedvező körülmény által felidézett kapzsisággal; mert a feladott specialis alapjog, csak az általános államjog terét tágasbitja, s miután az általános törvények mindenkinek törvényei, annál kevésbbé lehet új specialis jogokat teremteni törvényhozás utján, mert az újabb politikai elmélet általában az intézvényi és közigazgatási egy-ség felé törekszik.

A szászok 1848-i emlékirata tartja ezen állapontot, elismervén a 48-i intézményt; e nép mostani vezéreinek politikája felhagyta ezen alapot, az osztrák ministerek nemzeti rokonszenvére támaszkodva, elfeledkezett, hogy a szászföld ős intézvényei kedvezőbbek voltak a szász nemzetre, mint a minöt szabad lehetne adni újabb octroy által, mely többé nem régi kiváltságok, s birt jogokra, hanem igazsági eszmékre kell, hogy támaszkodjék; és nem vették számba, hogy bárminő új forma közt csak abszolút kevesebbséget képezhetnek, míg ős képviselotök által aránytalanul nagy contingenset bírtak.

De még egy visszatérés az 1848-i intézvényekre, talán nem késő. Jövő számunkban folytatjuk az emlékirat taglalását.

Hazafi szózat a déesi kaszinó fenállhatása érdekében.

Jövő szent György napkor kitelik a 25 év, s azon díszes épület, melynek földszinti részén az első kereskedők boltjai s felső emeletében a kaszinó termek vannak, vissza megy a református egyház örökös birtokába. Tudni kell ugyanis, hogy ezelőtt 25 évvel azon helyen, hol most a kaszinó emeletes épülete díszlik, egy évenként 20 forintot kifizelő nyomorult bódé állott. E megye hazafi buzgalomban ős idők óta kitűnő fiai elhatározták, hogy a piac-soron közrészvétellel a református egyház, illetőleg az iskola helyiségén egy díszes kaszinó-épületet emelnek, mely a vidéki és városi értelmiségnek gyűlöntje legyen, s mely birtokot hozatva s dús könyvtárt állítva, egyfelől a nemzeti iradalmat pártolja, másfelől könyveit olcsóáron kikölcsönzővén, a miveltiséget a városban és környékben terjesztsze, szóval: hogy azon épület egy világló torony legyen, mely fényt vessen az egész vidékre, s a tévedékeny lelkeket angarkörébe vonja, veszélyes vélemények, zajlásoktól megoltalmazza. Itt vitatnak meg e megyében minden korszerű kérdést. Ide gyűlnek össze a megye jobbjai, s itten tetek annyi üdvös, annyi nemes intézkedést. Itt fogamzott meg, hogy többet ne emlitsek, a kisdödvő-intézet eszméje. E teremben voltak kiállítva a kisorsolandó tárgyak, melyek az egész hazából lelkes honfiak és honleányoktól ide küldettek, s itt alakult meg a mikéivelő társulat, mely, a Torma család élén, az ovoda alapjára százakkal járult, úgy hogy ma a hazában a legjobban ellátott s legdíszesebb épülettel bíró kisdödvődánk van. És még mit nem tehetünk volna, ha a forradalom félbe nem szakaszt, s az azt követett nehéz idők elő nem állanak? Így és több nemű áldozattal hozott kaszinó egyetünk; az erdélyi gazdasági egylet alapító tagjává lett, a színház, az akadémiai épület, a nemzeti muzeum, a déesi real-iskola s több boni intézetek felségelésére tetemes pénzösszeggel járult. Saját házzal bírván az egylet az évi részvény 5 és 6 forint között volt, s így a megye csaknem minden mivelt és jellemes tagja részvényes lön. Egyetünk alapulásakor az tüzetett célul, hogy egy alapítóke takaríttassék meg, mely 25 év alatt akkorára nőjön, hogy annak kamatja az akkor már fizetni kellettendó házbért fedezhesse. Fájdalom! ezen töke szapora növekedését is a forradalmi időszak utáni súlyos napok megakasztották, úgy hogy csak is 1000 forintnyi tökével rendelkezhetünk.

Már most a kaszinó-egylet bizottmányt nevezett ki, hogy a reform. egyházzal a lakbérfelől szerződésre lépjen; tagjai lehető számát s jövedelmi forrásait összevetve 160 pforintot határozott felajánlatni, azon reményben, hogy az egyház is azon kedvezményt, hogy egy 30,000 pforintos épület birtokába jut, s boltjaiból tetemes jövedelme meg fog kezdődni, tekintetbe veendő, s követelésében nem lesz tulajdon. Az egyházi tanács még a nyáron az egyezkedésre biztositásokat nevezvén ki, elhatározta: hogy erkölcsi leg-szentebb kötelességének tartja a kaszinó-egylettel együtt a szászok kötelességében állani s az épületet méltányos árban kész jövőre átbecsátani.

Most legközelebből a kaszinó-egylet két küldötte, Móza József és Véer Zeigmond urak személyében megjelent. a reformátusok egyháztanácsában, s az egylet kívánalmát s illetőleg ajánlatát előterjesztették. Azonban kebl gondnok Roth Pál hosszas beszédben előadta: míg az egyház és iskola tökéje a század kezdetétől fogva jelen percig át nem vizsgáltatik, s egymástól különválasztva világosan ki nem mutatatik; míg továbbá a kaszinó földszinti boltjainak árvérezetése meg nem ejtetik, s ezen eljárások után világos tudalomra nem jó, hogy az iskolának mennyi tisztjével me van: addig az egyház az épület átadása felől nem nyí-

latkozhatik; segéd lelkész Kovács Samu pedig ki ábrándok után nem szokott indulni, nyílt véleményét fejezték ki, hogy az épületet az iskola részére megtartatni kívánja. Ez heves vitát fejtett ki. Némelyek azt állíták: miután az egyház még a nyáreleji határozatilag kimondta, hogy erkölcsi kötelességének tartja az épület átadását, ezen visszafelé nem fogva jellemtelenségbe esik, midőn bizonytalanságban tartás által üres reményekben usztatja az együletet, s krajczáros politikát látszik követni, feláldozván ezért az erkölcsi magasabb és értékesebb célt. Mindemellett Roth Pál keblől gondnok véleménye elfogadtaték, s bizottság nevezetett, mely az egyházi és iskolai tökélet kimutatása, s az árverezést végrehajtása, s ekkor véleményét adjon: az épület át-vagy nem adhatóságáról a kaszinó-egyletnek; minek egy hónap alatt meg kell történnie, miután aztán a kaszinó-egylet határozott igenlő vagy tagadó választ nyere. (Polytájuk.)

Az erdélyi muzeumegylet igazgató választmányának

szerdán, november 12-én tartott ülésében az ideai közgyűlés eleibe terjesztendő választmányi indítványok következők állítottak meg:

I. Miután a tavalyi közgyűlés, jegyzőkönyve XV. számú határozatának utolsó pontjában a választmányt felbatalmazta, hogy gróf Eszterházy Lászlóval a tőle felajánlott éremgyűjtemény mellé teendő feltételek iránt értekezék és tisztába jöjjen, a választmány előterjesztéssel a feltételeket magában foglaló alapító levelet, és nem látván abban semmit, a mi az alapszabálylyal összeillő, ajánlja, hogy a közgyűlés fogadjon el a feltételeket és határozza el, hogy az el-fogadásról szóló elismerő oklevél a közgyűlésből keljen. Továbbá:

Miután a közgyűléstől éremtárnokká kijelölt és gróf Eszterházy Lászlótól el is fogadott egyleti titkár, hogy e hivatalt elfogadjassa, le kell, hogy mondjon a kormány-széknek levő biztosított állomásáról: a választmány méltányosság tekintetéből azt indítványozza, hogy a közgyűlés, a tavalyi évből határozatában foglalt idegenlenséget szorosabban meghatározva, mondja ki határozatilag, hogy ez csak a titkári és éremtárnoki hivatal egybekapcsolására, nem pedig a jelenleg beállítandó személyre vonatkozik, hogy tehát Finály Henrik egyleti titkár a maga személyére nézve állandóan és véglegesen állítatik be érem- és régiségtárnoknak.

II. A választmányi előjuttatott látván az időt, és odafejtettek az egylet és a muzeum állapotát, hogy az igazgatói állomás véglegesen betölthetőség, azt indítványozza:

Miután a muzeumnak az alakító közgyűléstől szabály-szerűen választott igazgatója van, a ki csak az akkori állapotok fejletlensége miatt állított volt be helyettesnek, határozza el a közgyűlés, hogy a helyettesesség szűnjék meg, és a választott igazgató foglalja el az igazgatói állomást mint valóságos, állandó igazgató, megtartván ezutánra is mostani fizetés- és szállásbeli illetményeit. Továbbá:

Miután az igazgatónak, mint természetjáró öröknek e gyűjtemény rendezésében, beállításában és rendszeres gyűjtés által való kiegészítésében okvetetlen szüksége van egy szakértő segédre, határozza el a közgyűlés, hogy a muzeum-igazgató mellé egy segédet ad „ideiglenes örök” címmel, a kinek e segédi hivatal mellett más hivatalt is szabad viselnie, és a ki e minőségben a muzeumnak teendő szolgálataiért évenként 500 o. frt jutalmat huz, és e határozat alapján töltse is be a segédi állomást.

III. Előterjesztetik a tartaléktőke alakítására vonatkozó, 9 §-ból álló, bizottságilag megállított és a választmánytól elfogadott szabályterv, megvitatás, elfogadás és megerősítés végett.

IV. Előterjesztetik az egyesek indítványainak a közgyűlés eleibe terjesztése és tárgyalás alá bocsátása módját

szabályozó, 4 pontból álló, bizottságilag megállított és a választmánytól elfogadott szabályterv megvitatás, elfogadás és megerősítés végett.

V. Hogy a tudományal foglalkozó hazafiak méltányos anyagi jutalom által is ösztönözve legyenek arra, hogy az egylet tudományos működésében minél élénkebben részt vegyenek, a választmány az évkönyvben kiadandó munkák tiszteletdíját ívenkénti 15 o. é. frtól ívenkénti 25 o. é. frtá emelni indítványozza.

VI. Miután általában el van ismerve, hogy a közgyűlés megtartása eddig nem igen alkalmas és czélszerű időre, t. i. november második felére volt téve, határozatossá el a közgyűlés áttevése más időre. A választmány erre nézve azt ajánlja, hogy tartassék a közgyűlés jövőre minden év februarius havában, még pedig rendszeresen az iskolai első félév bezárását jelölő szünnapokra, azaz februarius 1 és 8. napja közé eső hét hétfőjére és következő napjaira.

Ez indítványok elfogadása esetére pedig következő tételekben fog állani az

előleges költségvetés 1863-ra.

Bevétel: 1) alapítványi kamat . . . 10,718 frt 97 kr.

2) 300 részvény után részvényilleték 1,750 frt — kr.

Összesen: 12,468 frt 97 kr.

Kiadás: A) rendszeresített fizetések.

1. igazgató évi fizetése . . . 1,000 frt.

2. könyvtárnok fizetése . . . 1,000 „

3. „ szálláspénze . . . 350 „

4. titkár és éremtárnok évi fizetése 1,000 „

5. „ szálláspénze . . . 300 „

6. „ ideiglenes örök jutalma . . . 500 „

7. pénztárnok évi fizetése . . . 400 „

8. könyvtári segéd . . . 500 „

9. őrök . . . 300 „

10. kertész fizetése . . . 200 „

11. 2 szolga . . . 480 „

12. 2 kertészlegény bére . . . 336 frt.

Rendszeresített fizetések összege: 6,366 frt — kr.

B) átalányok.

1. az ideiglenes szállás házbére . . . 800 frt.

2. igazgatás és kezelés . . . 400 „

3. állandó beruházás . . . 1,000 „

4. terménytár . . . 600 „

5. könyvtár . . . 1,200 „

6. nyomtatványok . . . 900 „

7. kertművelés . . . 300 frt.

Átalányok összege: 5,200 frt — kr.

Kiadások összege: 11,566 frt — kr.

kivonva a bevételből marad: 902 frt 97 kr.

Közli

Finály Henrik,

m. egyleti titkár.

XII. Közlemény. *)

Az erdélyi muzeum-egylet pénztárába folyó 1862-dik évi augusztus 15. től mai napig befizetett összegekről.

A) Urbéri kötelezvényben fizetett: ifj. gróf Bethlen József 1,000 frt, Eisenberger Lipót ur 100 frt, Miksa Eleknek 50 frt.

B) Az 1860- és 1861-dik évre részvényt fizetett: Török József és Debreczeni Miklós 10—10 forintot, valamint Ilyés Lajos is 10 frt.

C) Az 1861-dik évre részvényt fizetett: S. Nagy Lajos, Albertfy Áron, Bartha Károly, dr. Sükösd Sándor.

D) Az 1861- és 1862-re egyszerre fizették

*) Az előbbi közlemények láthatók a „K. Közöny” 1860-dik évi 14., 17., 77., 79., 80., 81., 93., az 1861-diki 83., 130., és az 1862-diki 29., 94., 109. és 122.: valamint a „Korunk” 1861-diki 116. és következő, s végre e folyó 1862-diki 30., 74., 92., 104. és 123. számaiban. B. V.

részvényüket: Veress Károly, Tóth Mózes, Csanády Samu, dr. Herczfeld Sándor, özvegy Vass Miklósné, Czece Antal, Móricz József, Cserey Elek, Bóra Sándor 10—10 forintot. 1862—1863-ra Konecz Sándor 10 frt.

E) Az 1862-dik évre fizettek: gazd. titkár Nagy János, Garda József, Kovács Sándor, Gombos Samu, Bölöni Pál, Benicz Samu, Fodor Mihály, Koronka Károly, Csizsár József, Pécsi Simon, gesesvári luth. gymnasium, Pap János, Lengyel József, Berényi Lipót, Domokos Samu, id. Istvánffy Pál, fülel Boda Károly, Istvánffy József, Zaturezsky László, dr. Otobán Nándor, Cserey Farkas, Keresztes Jakab, Kovács Samu, Telman József, Nehrer Soma, Novák János, Pap Péter, Sterzing József, Tóth József, Meszlényi Károly, Uzon F. Izsák, a fogarasi ev. ref. ekklezsia, a fogarasi csizmadia társulat, Nánási Samu, Herszényi László, m.-csügdői Pap János, Baló Samu, Soltész Nagy János, Pánczél Károly, Szabó Bálint, Rákosi József, Lázár Jakab, Ferenczi István, Csiki Károly, Enyedi István, László Zsigmond, Hayth Ferencz, Filpöl Elek, Keresztényi Antal, Bruszt Lajos, Gegő János és etédi Jakab György 5—5 frt, Horváth Samu 5 forint 25 krral, Balogh Mihály 10 frt, a fogarasi ev. ref. egyház is 10 frt és főt. Ribánszky Adolf 5 frt, Borsos Samu Fejérvárról, a régebben küldött 5 forinthoz most újra 5 frt, Pintye Samu és Pintye József 5—5 forintot.

F) Egyszer mindenkorra adott Kolozsvárt lakó Münsterman Louise kisasszony 2 darab egyes aranyot.

G) Ugyan egyszer mindenkorra adott Dominich János 5 forintot.

H) Alapítványi utáni kamatot fizettek: a) gróf Toldi Ámália 100 frt tőke után 1860-1861- és 1862-re 15 frt; b) Dániel Gábor 100 frt tőke után 1861-re 6 frt; c) báró Györfy Pál 100 frt tőke után 1861-re 5 frt; d) báró Györfy Pálné 100 frt tőke után 1862-re 5 frt; e) báró Györfy Ágnes 100 frt tőke után 1861-re 5 frt; f) Pekri István 100 frt tőke után 1861-re 5 frt; g) Pekri Dénes 50 frt tőke után 1861-re 2 frt 50 krt; h) Vita Sándor 100 frt tőke után 1861-re 5 frt; i) Székely István 100 frt tőke után 1862-re 5 frt; j) Herczeg Lajos 100 frt tőke után 1862-re 5 frt.

I) Alapítványi magány kötelezvényt adtak: aa) Torma Zsófia urólgy 500 frtról; bb) Korödy Sámuel ur 100 frtról; cc) Bély István ur 350 frtról; dd) id. gróf Bethlen József ur 1,000 frtról; ee) ifj. gróf Bethlen László ur 500 frtról.

K) Végre, Udvarhelyszékből levő nemes „Etéd” közönsége az alkotmányos korszakból készletben maradt 30 forintot beklüdtötte az erdélyi muzeum számára. Midőn a nemes közönségnek ezen küldeményért köszönetem nyilvánítom, egyszermind kérem a mindenható, hogy az ily közönséget, s ennek lelkes s a közügy iránt buzgó tagjait, minden javaival áldja meg!

Ez alkalommal felemlitni kívánom azt, hogy a mint az eddigi közleményekből is látható, nagyon sok részvény vagyon hátralékban! nemcsak 1862-ről, sőt, fájdalom!! 1861-ről is; mind azon tisztelt részvényesek, tehát kik, nevéket a közlöttek közt nem látják, vagy azért, mert még nem rótták le „adott szávkukkal” szentesített kötelezetteiket; vagy azért, mert, meglehet, a vidéken befizetett pénz a főpénztárhoz még be nem érkezett: legyenek szívesek a befizetendő hátralékoknak beklüdtése; vagy a netalán befizetett, de még ide be nem érkezett összegeknek beérkezését segítő utánjárásuk által mind magokat megnyugtati, mind egylettüket felmenteni a lehető kellemetlenség-től. Kérését tisztelettel ismétli

Kolozsvárt, nov. 9. 1862. Bányai Vitális, az erdélyi muzeum pénztárnoka.

KÜLÖNFÉLÉK.

— Itt az alkalom, hogy Királyhágón inneni műveltségi körünk siessenek élénk jelét adni azon méltánylat és rokon-

TÁRCZA.

AZ

ÉSZAKI FÉNY.

(Polytájuk.)

Zováthbérce azonban oly szigorú tilomba jött Spott gazdaskodása alatt, hogy e hely a vidék lakóinak valódi borzadalom tárgyává vált.

Nem volt szabad ahhoz közelíteni embernek, nem marhának. Idegen és vad erdő-pásztorok voltak felfogadva, kik gyakran tul is vitték buzgalmukat, a mint egy fen-nebbi jelenetből láthatunk.

Harmadnapos törvényszékek által több praeverikáló marhája, szekere veszett oda a tulajdonos részére; senki iránt sem volt kegyelem, a ki ezen vadon tilalmát megszegni merészelte.

Rinárd nem igen érintkezvén a néppel, nem is képzelte, hogy azon sötét gyűlölet, mely a népen minden kérdésben elkövetett kegyetlenségek miatt titkon, de folyvást éledett, mind az ő személye körül tornyosul, miután a nép szerencsétlenségének forrásul nem azokat tekint, kik a hatalmas urnak eszközei, hanem magát az urat, kinek nevére, hatalmára s tulajdonosi jogaira az alárendeltek hivatkozni szoktak.

Spott valóban kegyetlen volt a néphez, és vad és furfangos eszközökkel hozta mind jobbkarba Rinárd gazdaságát. Földje mellett szegény por birtoka meg nem állhatott, kény-

telen volt azt végre is Rinárdnak eladni, vagy távolabbi földrészzel kicserélni. Spott hívására minden földész sietett kézimunkájával megjelenni, mert tudta, hogy a vonatkozót a hatalmas földesur boszúja ellenállhatlanul földözbe veendi.

Egyszeróval Zováthy Rinárd roppant előhaladása oly eszközökkel volt átvité, melyek őt a nép legmélyebb gyűlöletébe ejték, habár a néptömegnek a hatalmas ur iránti hűzélge és alázatossága nagyon is elődözte ennek szemei elől a háttérben és mély titokban lappangó gyűlöletet; mely azonban egy idő s főként az egész Európában mind inkább elhatalmasodni kezdő democraticus szellem terjedése óta, próbák kitérősek, s kocsmái fenyegetődzésekben kezdő már létezésének észrevehetőbb jeleit adogatni.

A bebirók próbák birtokai az egész helység határán már egyesítve voltak a nagy gazda kezében, s szerzeménye oly kiffnő összege ment, melyet a birtokon végrehajtott bármínő erélyes gazdálkodásból kimagyarázni nem lehetett.

És pedig a nép nem számítá ezen eredményhez azon fényűzést, mely Rinárd termén, háztartásán elterült; nem ismerte azon legnemesb fajta állatok becstét, melyek istálojában, aklaikban láthatók voltak, nem tudta megbírálai költés és a legmaterialistább nyenezket is kielégítő asztalat; mind ezek az ő fogalmain s látkörén is kívül állottak, de észlelte csak a földbirtok szeszszerszében s az állatok számszerinti tenyészésébeni hirtelen előhaladását, önkint jött azon gondolatra, hogy ezen látható eredményeknek láthatlan és rendkívüli alapokat keresen.

Minthogy legkirívóbb volt Zováthbérce rendkívüli tilalma, e komor vadrengeteg kezdé a nép hirdetni a titkok tanyájának. Az ősi várról, s Zonda-barlangjáról tündérmesék keringettek. Spott és Rinárd mesés alakokká kezdtek válni a nép ajkain anynyira, hogy kezdett irányukban ez mind nagyobb babonás borzadalommal viseltetni.

Zováthbérce mesés híre elterjedett az egész völgyben és így természetes, hogy Eliz is hallott igen sokat e bércekről, mint-hogy a zováthfalvi nép nagy bizalommal s szeretettel viseltetvén a Zováthy Geróné háza iránt, vele és gyermekeivel gyakran és bizalmasan érintkezett.

Midőn fiatalaink a sötét rengeteg alján lovagláknak el, Eliz szokatlan kíváncsiságát fejezte ki ezen mesés erdőség s benne családjuk ósvára romjainak megtekintése végett. Ugy vélekedett, hogyha a vadonba bármiképp is behaladnak, de folyvást északot tartva irányul, mind előbb haladnának Zováthfalva felé, s így ezen sétalovaglással azon kedves uti élvezet lenne összekötve, mely egy százados várom megvizsgálása által maradvánvá szokott válni emlékeztetőkben.

Gábor fel sem tévén azt, hogy ezen vadon tilalma a sétalovaglókat is és éppen őket érdekelhetné, nem habozott teljesíteni nővére kíváncsiságát, előbb azonban a mezőn talált halomvölgyi lakók közül akart valakit kalauzul felfogadni, nehogy az ismeretlen vadonban eltévedjenek.

Senki sem vállalkozott, sőt a parasztok értésére adták a fiatalnak: úgy menjén be azon boszorkányos rengetegbe, hogy a hét fejű sárkányokkal és a Zonda-barlangja előtt

örkődő cerberusokkal fog találkozni, kik őt menthetlenül szétszaggatják és felfalják. És a nép e babónás előadása annyira komoly és jóhiszemű volt, hogy midőn látták Gábor határozott szándékát, keresztes kezdetek vetni mellőkre s hallhatólág mondák: „Uram légy igrallommal a vakmerő ember iránt.”

Gáborra tagadhatlanul valami kis hatás lehetett e mesés félelem, mert midőn Elizhez visszaért, azon észrevételt tette:

— Miután e nép ugy el van rettentve az erdőségtől, hogy kalauzul senki sem vállalkozik s az idő is inkább este hajlik, hogysem egy bizonytalan erdei kalandozásnak kitehessük magunkat, talán jobb lesz az ősi vár megtekintését más időre halasztanunk, és Spott urat előre felkérnünk, hogy valamelyik erdőrt kalauzunkkal rendelje.

— És miért kell más időre halasztanunk, a mit ma megtehetünk? Hisz ez csak egy kis erdő azon havasi rengetegekhez képest, melyeket te a természetnek kedvéért beharagoltál és eltévedtél-e valaha. Im a tulso ormon látszanak a váromjai. Ha innen egyenes keletre haladunk, bizonyval a váresnosra jutunk. Onnan vagy visszajöhetünk e völgybe, vagy a heggyerinczen utat lehetve haladhatunk az erdő kedves árnyai közt Zováthfalva felé; hisz most oly hevet szót a nap, mily kedves lenne ntazni a hűs erdőben.

— Ha oly nagy kedved van, menjünk — szóló Gábor — s átgázolva a Küküllőn, egy erdőn behaladtak.

— Vajjon jó irányban megyünk? kérdé egykor Eliz, itt háromfelé is ágazik az ut.

(Polytájuk.)

hogy a rüpirat megjelenése nem hajtható, mivel a római udvarral folytatandó esetleges alkudozások sikerét veszélyeztetethetné.

OLASZORSZÁG. Turin, nov. 10. A király, Ratazzi ajánlatára, egy kitűnő szárd államférfi, aki egyszersmind a francziák császára előtt is kegyben van, küldött Párisba, hogy a római kérdés megoldására valamit eszközöljön. A küldött avval is meg van bízva, hogy minden lehető viszonyokat igérjen meg a végső indok gyanánt jelentse ki a császárnak, hogy a római kérdés megoldása nélkül, a déli tartományok elvesztése kikérülhetlen.

Garibaldi állapotáról Partridge a legjobb reményekre jogosít. Nem tagadja a lehetőséget, hogy a golyó a sebben van, azonban Nélaton vizsgálódásai daczára sincs arról meggyőződve. Ő úgy vélekedik, hogy a sebet magára kell hagyni, sőt bezáródását sem kell akadályozni. Garibaldi azt az ohajtását fejezte ki, hogy a szabadban sétálhasson, s e célra angol barátai egy jlesen készített gördíthető székekkel ajándékozzák meg.

OROSZ- és LENGYELORSZÁG. Varsó, nov. 12. E hó 8-án esti 5 órakor bizonyos Felkner ur bazamenet a mint befordult lakháza kapuja alá, több fiatal ember által megrobantván, megöletett. A tettesek elmenekültek, s a meggyilkolt hullája vérben uszva, széles törökkel ejtett hatással s egyik füle nélkül találtatott. Felkner ezelőtt a tábornoknál tiszt, később egy gymnasium igazgatója volt, s ezen hivatalából Wielopolszky által elbocsátván, a titkos rendőrség szolgálatába lépett, a hol magasabb állomást foglalt el. Meggyilkoltatása oly csendben minden zaj nélkül ment végbe, hogy az átéltén ház előtt dolgozó favágók legkisebb neszt se vettek észre. Különben nem nagy felindulást idézett ezen gyilkolás elő a városban, mert a megölt egyén sokszorosan s általában gyűlölt, utált személy volt.

Ez esemény következtében a kormány szigorú rendszabályokhoz nyult. Erős őrzáratok czirkálnak a városban. Mult éjjel a Konstki ut elzáratott s 60 személy elfogatott.

DÁNIA. Kopenhága, nov. 12. Hir szerint a király az államtanács mai ülésében egy holsteini helyikormány felállítását határozta el. Tevékenysége dec. elején veendi kezdetét. Székhelyeül Holstein jelöltetett ki; de az intézkedések megtételéig Kopenbágában marad. A ministerium és titkárság Kopenbágában maradnak, a többi irodaszabályok pedig a helyikormány székhelyére mennek.

TÖRÖKORSZÁG. Konstantinápoly, nov. 8. E hó 2-án a görög forradalom megünnepelésére nagyszertű lakoma volt; 6000 vendég jelent meg. Alfred herceget éltették, mint Görögország leendő királyát nagy lelkesedéssel. A porta az itteni görög ügyvivőnek kijelentette, hogy az ideig. görög kormány által kiadott utleveleket elismeri s a dipl. összeköttetést meg nem szakasztja. A színházban tüntetés volt, felváltva énekelték a görög és Garibaldi himnusz; az angol és franczia követtség előtt szintén tüntetések fordultak elő.

GÖRÖGORSZÁG. Athéne, nov. 8. Grivas tábornok megbalt. A török követ tiltakozott ama határozat ellen, mely szerint a külföldi görögök is felhivatnak, hogy a nemzeti gyűlésre képviselőket küldjenek.

Ujabbak. Berlin, nov. 14. A porosz kormány hírszerint elküldötte válaszázt Bajorország és Württemberg nyilatkozataira a kereskedelmi szerződés ügyében. A porosz kormány álláspontjához ragaszkodik s a határozott visszautasításban a vámegetlet feloszlását látná. Híre jár, hogy Poroszország elfogadná Bajorország meghi-

vását a müncheni vámerkekeztetre; de a vámegetleti szerződések 34-ik pontján kívül eső dolgok tárgyalásába nem bocsátkoznék.

— Kassel, nov. 14. Az országgyűlési biztos a mai nyilvános ülésben kijelentette, hogy a költségvetést és kölcsönügyet tárgyzó interpellatoria ma nem válaszolhat, de reméli, hogy a jövő ülésben válaszolni fog. Itt két nap olta miniszterválság van.

— London, nov. 14. A „Times” és „Morn. Post” dicserik Drouyn de Lhuys urat s megjegyzik, hogy Anglia mindig el volt határozva, Amerikában bé nem avatkozni. A „M. Post” szerint a beavatkozás semmi eredményre nem nyujt kinéztést.

— Athéne, nov. 8. A nemzetgyűlés egybehívását tudató rendeletnél fogva a külföldön lakó görögök 100-tól 1000-ig egy, 1000—10,000-ig két, 10,000-en felül három képviselőt választanak. A kiváltság minden görög alattvalója választó; választhatók pedig az országban benlakók, a kik a 25 évet meghaladták.

Távíratí tudósítási a bécsi börzéről

November 18-án: Nemzeti kölcsön 82.55. 5%, Metalliques 71.35. Bank-részvény 790.—. Hitel-részvény 221.20. Váltó Londonra 121.60. Ezüst 121.—. Arany 5.79 1/2.

November 14-kén: Urbéri kárpótlási kötvény: Magyar országai 71.75. Erdélyi 68.50.

T. és felelős szerkesztő DÓZSA DÁNIEL.

HIRDETÉSEK.

(3—3)

Gyors-utazási hirdetmény.

A Brassó és Bukurest közt több évek óta fennálló
Körner-féle gyorskocsi

rendesen minden **vasárnap** és **szerdán** reggel **BRASSÓBÓL**, az ó-városban 2-ik szám alatt fekvő s a „szarvas” címzett vendéglőből **BUKURESTBE**, és minden **hétfőn** és **csütörtökön** **BUKURESTBÓL** a „Concordia” vendéglőből vissza **BRASSÓBA** indul.

A felvételi iroda Brassóban az ó-városban 2-ik szám alatt a „SZARVAS” vendéglőben; Bukurestben pedig a „CONCORDIA” vendéglővel szembe Külle Sándor ur házában van, a hol is minden, a gyors-utazás körébe tartozó megbízások és szállítások az alólírt felelőssége mellett a legjobban ellátnak.

Brassó, október hóban 1862-ben.

KÖRNER FERENCZ.

(735)

Eladó széna.

Hunyad-megyében laposnyaki birtokos méltóságos Lázár Pál Oszkár urnak 1000 tavalyi, 400 idéni, összesen 1400 alföldi koci széna eladó; — szükség esetében étető és itató helylyel. Bővebben értekezhetni a tulajdonos urral vagy Gábor Péter udvar-bíróval.

Eladó ház.

(725)

Maros-Vásárhelytt, a főpiacson az 539 sz. a. ház örök áron eladó. Bővebben értekezhetni ugyanott, Szabó Miklós urn l.

STEIN JÁNOS

könyvkereskedésben Kolozsvártt, Wittich Józsefnél Maros-Vásárhelytt, Dobray Nándornál S.-Udvarhelytt, Barthos Domokosnál S.-Szentgyörgyön

kapható:

Erdélyi képes naptár 1863-dik évre.

Különös tekintettel a vásárok hibátlan kiadására.

Ára csak 25 kr. oszt. ért.

A váltórendtartás

a cs. kir. váltótörvény értelmében.

Népszerű magyarázat, számos gyakorlati példákkal és mintákkal, s a törvény szövegével bővítve.

Mindenneműek felvilágosítására szerkeztette Fináli Henrik Lajos, gymn. tan és a kolozsvári szab. keresk. társaság vasárnapi iskolájában rendes tanító. ára 70 k.

Urbér- és Tized-kárpótlási A. és B. tabellák.

A kistanuló első könyve (A B C)

elemi iskolák számára. Ára csak 6 kr.

Légtüneménytan, s a két magyar haza

egál viszonyai s ezek befolyása a növények és állatokra. Irta Berde Áron. 1847.

8-rét (XII. 229—238 lap.) 2 frt. 80 kr.

Mit tegyen az erdélyi gazda hogy

jólélre jusson? Kiténtetett pályamű. 1859.

8-rét (42 lap.) 35 kr.

Gazdasági kétszeres számvitel.

Irta Farnos Károly. 4 darab melléklettel. 1851. n. 8-rét (IV. 91 l.) 1 ft. 40.

Karácson éj. Kiséreles beszély. Angolból fordította Nagy Péter. Irta Boz

Dickens Károly. Két kömetszettel. 1846.

8-rét 148 lap 63 kr.

Gazdasági kétszeres számvitelre

példányok, Farnos Károlytól. 1851.

(VIII. 95 l.) 70 kr.

Szervezeti javaslat, az erdélyi ev.

ref. főtanodák rendezésére. Bizottsági

megállapítás nyomán dolgozva Gáspár

János tanár által 1861. 8-rét 116 lap.

Ára 60 kr.

Magyar vagy cigány-zene? El-

meftuttatás Liszt Ferencz „Cigányokról”

írt könyve felett. Irá Brassai Sámuel.

1860. 8-rét (56 l.) 72 kr.

A polgár- és kereskedő számve-

tése. Elméleti és gyakorlati kézikönyv

okszerű számismeretek terjesztésére. A

jelen idő szükségéihez alkalmazta és írta

Finály Henrik Lajos. 1853. 8-rét VI.

233 lap 1 frt. 20 kr.

A valódisáért jótállás mellett.

Ajánló emlékeztetés.

A valódisáért jótállás mellett.

BORCHARDT ORVOSTUDOR

Dr. SUIN DE BOUTEMARD

1862 évi
tavaszi
növényekből

illatos

növény-szappana

Ára egy
bepecsételt
eredeti
csomag-
rak 12 k. 0.6

1 csomagocská
70 kr-ával
o. é.

illatos

fog-pasztája.

1/2 csomagla
35 kr-ával
o. é.

bizonyos mennyiségű **NÖVÉNYI**, nevezetes illó és égvényolajos anyagokon kívül ásványi alkreszeket tartalmaz, mik e szappan hatását *sajátságossá* és *jellemzővé* tesz. Nem csak, hogy ez a bört puhán s hajlékonyan tartja és ezáltal annak kipárolgását szabadabbá teszi, hanem még vegytani alkotászeinél fogva fölszívíólag s változtatólag hat a bőrre, az alsó sejt-szövetre és a mirigyes szervekre, s ezeket új tevékenységre indítja. — Dr. Borchardt növény-szappana annál fogva épen oly kitűnő szépitő szer, mint alkalmas arra, hogy az anynyira alkalmatlan pörsekenések, fakadékok, pattanások s más börtisz-tátatlanságok könnyű módon s rövid idő alatt eltávolíttassanak és a bőr az időváltozás minden hátrányos befolyásaitól megóvassék.

Mint tudva van, a különböző **fogporok** használata nemcsak nem elegendő a fogakat teljesen minden akadálytól megtisztítani hanem e szerek por-alakban az idő alatt a foghúsa részint hátrányosan hatnak, részint ártalmasan a fogzománczra. Ellenben a **paszta** (szappan) alak oly alaknak próbáltatott ki, mely a foghústerősítő hatásával egyszersmind a fogaknak legbizonyosabb, ártalmatlan tisztítását, valamint az egész szájlüregrés annak szaga-ára jótékony befolyást köti össze, s tehát méltán, mint legjobb érdemel ajánlatot, mi a fogak és foghúsművelésére s épen tartására — melyek az emberi szépség és egészség lényeges részei — s azoknak beteges szenvedésektől megóvására alkalmas.

A fentebb ajánlott két czikk többszörös utánkéztetés s hamisításait tekintetbe véve, méltóztassék a megvételnél pontosan arra ügyelni, hogy Dr. Borchardt és k. kiv. szabadalm. növény-szappana fehérre zöld írással nyomott, két végén *mellékelt* pecséttel ellátott csomagocskákban árulatik, míg Dr. Suin de Boutemard-nak cs. k. kizárólagos szabadalom alapján készült fogpasztája hátulsó oldalán *LILA* színnel s *arany-bronz*szal eszközlött s hivatalosan bejegyzett czim-borítékával Dr. Suin de Boutemard *mellékelt* családi czimerét s aláírása mássát viseli.

Az egyszülű hiteles raktárak fentebbi gyártmányokból kaphatók:

Kolozsvártt: WOLFF J. és KHUDI J. gyógyszer. Abnrdányán: Ferenczi Mihály; Beszterczén: Kelp és Dietrich & Fleischer; Brassóban: Stenner F.; Déván: Büchler A.; Enyeden: Bisztricsányi A.; Erzsébethvároson: Schmidt A.; Hátszegén: Mátéfi Béla gyógyszer; Károly-Fehérvártt: Ruzs János; Kézdi-Vásárhelytt: Hankó László; Kőhalomban: Melas Ed. F. gyógyszer. Maros-Vásárhelytt: Fogarasi J. D.; Medgyesen: Vandory & Brandsh; Segesvártt: Misselbacher fia és Teutsch; Sz.-Ujvártt: Placintár és fia gyógyszer; Szász-Régenben: Wachner Traugott; Szászsebesen: Weisörtel Ad. G.; Szebenben: Zöhrer J. F.; Székely-Keresztúron: Binder Márton; Seps-Szentgyörgyön: Vitályos Béla; Sz.-Udvarhelytt: Kauntz J. A. gyógyszer; Szeredában: Gozsy A.; Sz.-Somlyón: Ruszka Ignác; Tasnádán: Szongott Jakab; Tordán: Velics G. és Wolff G. uraknál.